

ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

THE RELATIONSHIP OF COMPREHENSIVE INCOME AND MARKET VALUE OF THE FIRM

Received: September 1, 2019

Revised: January 25, 2020

Accepted: January 30, 2020

ชุตินุช อินทรประสิทธิ์*

Chutinuch Indraprasit*

พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**

Pattanant Petchchedchoo**

ศิริเดช คำสุพรหม***

Siridech Kumsuprom***

ปรีเปรม นนทลีรักษ์****

Preeprem Nonthaleerak****

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accounting, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

Email: chutinuch.int@dpu.ac.th

** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสายงานภาคีสัมพันธ์ และประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Ph.D., Vice President for Strategic Alliance and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

*** ปริญญาเอก คณบดี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

*** Ph.D., Dean, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

Email: siridech.kum@dpu.ac.th

**** ปริญญาเอก รองอธิการบดีอาวุโสสายงานการเงินและการบริหาร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

**** Ph.D., Senior Vice President for Finance and Administration, Dhurakij Pundit University

Email: preeprem@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด 2) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบระหว่างกำไรขาดทุนและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดรวมถึงความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงประจักษ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2556-2560 ผลการศึกษาพบว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และบางองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ได้แก่ ผลกำไรขาดทุนจากการแปลงค่าเงินของหน่วยงานต่างประเทศ และกำไรขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขายมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด ในประเด็นความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบพบว่ากำไรขาดทุนมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดมากกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และประเด็นความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มไม่พบหลักฐานว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นก่อให้เกิดความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด ในส่วนของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด ผลการศึกษาพบว่าความมีสาระสำคัญของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นและการใช้ดุลยพินิจต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

คำสำคัญ: กำไรขาดทุน กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น มูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

Abstract

This study has three main objectives; 1) to examine relationship of comprehensive income and market value of the firm; 2) to examine relative relationship of net income and comprehensive income towards market value of the firm and 3) to examine factors affecting relationship of comprehensive income and market value of the firm.

The samples applied in this empirical study are companies listed on the SET 100 index in the Stock Exchange of Thailand during 2013-2017. The study shows that comprehensive income and some components of other comprehensive income which are unrealized gains and losses of available-for-sale securities and gains and losses on foreign currency translation are significantly related to market value of the firm. Regarding relative relationship, net income has stronger relationship with market value of the firm than comprehensive income has. And there is no evidence to support that other comprehensive income cause incremental relationship with market value of the firm. In addition, the study reveals that materiality of other comprehensive income and levels of subjectivity on other comprehensive income are the factors affecting relationship of comprehensive income and market value of the firm.

Keywords: Net Income, Comprehensive Income, Other Comprehensive Income, Market Value of Firm

บทนำ

ข้อมูลกำไรขาดทุนเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่สำคัญและได้รับความสนใจอย่างมากจากผู้ใช้งบการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนที่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน เพราะข้อมูลกำไรขาดทุนเป็นตัววัดผลการดำเนินงานของกิจการที่แสดงถึงความสามารถในการประกอบธุรกิจของกิจการ รวมถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารงาน แนวคิดการวัดผลการดำเนินงานหรือการวัดผลกำไรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับเริ่มแนวคิด “การวัดผลกำไรตามผลการดำเนินงานในงวดปัจจุบัน” (The Current Operating Concept of Income) ซึ่งเป็นการวัดผลกำไรที่คำนึงถึงรายการธุรกิจต่างๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้หรือค่าใช้จ่ายในระหว่างงวด เพื่อวัดผลการดำเนินงานตามเกณฑ์คงค้างการวัดผลกำไรในลักษณะนี้สนับสนุนลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานทางการเงินด้านของความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ (Relevance) ที่เชื่อว่าการรายงานเฉพาะข้อมูลที่เป็นจะเป็นการสร้างคุณค่าของข้อมูลได้มากกว่า การนำเสนอข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานปกติอาจเป็นการสร้างความเข้าใจผิดแก่ผู้ใช้งบการเงินได้ ต่อมาเมื่อระบบเศรษฐกิจมีการพัฒนาและรายการค้ามีความหลากหลายมากขึ้น นำไปสู่แนวคิดการวัดผลกำไรที่เรียกว่า แนวคิด “รวมหมดทุกอย่าง” (The All-Inclusive Concept of Income) เป็นแนวคิดที่รวมรายการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มลดในส่วนของเจ้าของ แต่ไม่รวมการรับหรือแบ่งปันส่วนทุนให้เจ้าของ ฉะนั้นรายได้และค่าใช้จ่ายที่แสดงไว้ในส่วนของเจ้าของ จึงถูกผนวกรวมเป็นส่วนหนึ่งของการวัดกำไรตามแนวคิดการรักษาระดับทุน กล่าวได้ว่า แนวคิดนี้ได้ผนวกรายได้และค่าใช้จ่ายทั้งในงบกำไรขาดทุนและในแสดงงบฐานะการเงินเข้าไว้ด้วยกันอย่างเบ็ดเสร็จ โดยผู้ที่สนับสนุนแนวคิดรวมหมดทุกอย่างเชื่อว่าการรวมรายการดังกล่าวเป็นกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จนั้นส่งผลให้ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและสะท้อนภาพรวมมูลค่าเชิงเศรษฐกิจขององค์กรได้อย่างรอบด้านและโปร่งใสมากขึ้น จากการพัฒนาแนวคิดการวัดผลการดำเนินงานตามที่กล่าวจึงเป็นที่มาของปัญหาการวิจัยว่าข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนหรือไม่เพียงใด โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบระหว่างกำไรขาดทุนและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดรวมถึงความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากสมมติฐานเรื่องประสิทธิภาพตลาดทุนที่ได้กล่าวว่าข้อมูลข่าวสารทุกประเภทจะสะท้อนอยู่ในราคาหลักทรัพย์ ดังนั้นนักลงทุนจึงพยายามหาข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์เพื่อให้ทราบถึงมูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ที่ประกาศขายในตลาดทุนและสามารถนำมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการลงทุน โดย Gregory (1992) (อ้างถึงใน ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์, 2545) เสนอวิธีการกำหนดราคาหลักทรัพย์ไว้ 3 วิธี ได้แก่ 1. การกำหนดจากราคาของสินทรัพย์ (Asset valuation) 2. การกำหนดจากกำไร (Earnings valuation) และ 3. การกำหนดจากกระแสเงินสดที่คิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน (Discounted cash flow valuation) ซึ่งเห็นได้ว่าข้อมูลกำไรของกิจการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาหลักทรัพย์และสะท้อนถึงมูลค่าของกิจการได้

ในอดีตแนวคิดการวัดผลกำไรเริ่มมาจากแนวคิด “ผลการดำเนินงานในงวดปัจจุบัน” (The Current Operating Concept of Income) โดยแนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับประโยชน์ของตัวเลขกำไรซึ่งสะท้อนถึงกำไรจากการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ปกติของกิจการ ดังนั้นกำไรตามแนวคิดนี้จะไม่รวมรายการซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เช่น รายการที่ไม่เกิดขึ้นบ่อย รายการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี ซึ่งผู้ที่สนับสนุนแนวคิดนี้เชื่อว่าการรายงานเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นจะเป็นการสร้างคุณค่าของข้อมูลในลักษณะของความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจได้มากกว่า (Brimble & Hodgson, 2005; Cheng, Cheung, & Gopalakrishnan, 1993; Dhaliwal, Subramanyam, & Trezevant, 1999) ต่อมาแนวคิดการวัดผลกำไรได้พัฒนาให้เชื่อมโยงกับแนวคิดการรักษาระดับทุน (Capital Maintenance) ให้มากขึ้น คือกำไรเกิดขึ้นเมื่อจำนวนที่เป็นตัวเงินของสินทรัพย์สุทธิเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาสูงกว่าจำนวนที่เป็นตัวเงินของสินทรัพย์สุทธิเมื่อเริ่มรอบระยะเวลา รายงาน แต่จำนวนที่เพิ่มขึ้นนั้นต้องไม่รวมรายการที่เกิดขึ้นระหว่างกิจการกับเจ้าของในระหว่างรอบระยะเวลา รายงาน นำไปสู่แนวคิดที่การวัดผลกำไรที่เรียกว่า แนวคิด “รวมหมดทุกอย่าง” (The All-Inclusive Concept of Income) เป็นแนวคิดที่รวมรายการต่างๆที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มลดในส่วนของเจ้าของ แต่ไม่รวมการรับหรือแบ่งปันส่วนทุนให้เจ้าของ ฉะนั้นรายได้และค่าใช้จ่ายที่แสดงไว้ในส่วนของเจ้าของ จึงถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของการวัดกำไรตามแนวคิดการรักษาระดับทุน กล่าวได้ว่า แนวคิดนี้ได้ผนวกรายได้และค่าใช้จ่ายทั้งในงบกำไรขาดทุนและในแสดงฐานะการเงินเข้าไว้ด้วยกันอย่างเบ็ดเสร็จ (ภาพร เอกอรรถพร, 2552)

การพัฒนาแนวคิดการวัดผลกำไรที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ออกมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงินและได้ให้นิยามของ “กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ” ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของระหว่างงวดอันเป็นผลมาจากรายการและเหตุการณ์อื่นๆ นอกจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากรายการกับเจ้าของ รวมถึงระบุรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น คือ รายการรายได้และค่าใช้จ่าย (รวมถึง การปรับปรุงการจัดประเภทรายการใหม่) ซึ่งไม่อนุญาตให้รับรู้ในกำไรหรือขาดทุน โดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินอื่น ได้แก่ รายการดังนี้ (1) การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (2) การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (3) ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ (4) ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย และ (5) ส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560)

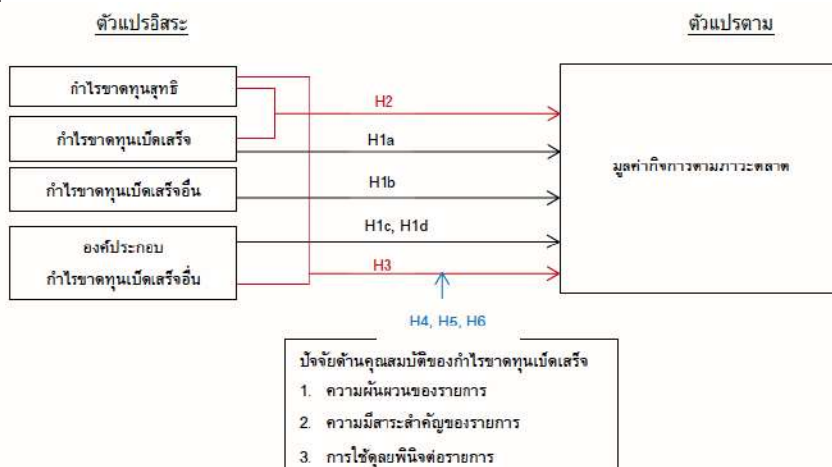
จากการปรับปรุงมาตรฐานโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศในปี ค.ศ. 2014 (Bound volume 2015 consolidated without early application) ได้กำหนดแนวทางการจัดกลุ่มและการนำเสนอรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ซึ่งผู้จัดทำงบการเงินต้องจัดกลุ่มของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นบนพื้นฐานของความสามารถจัดประเภทใหม่ของรายการ (Reclassification to Profit and Loss หรือ Recycle) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่สามารถจัดประเภทใหม่เข้าไว้ในกำไรหรือขาดทุนได้ ได้แก่ ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ, ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย และส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด และ (2) กลุ่มรายการขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่ไม่สามารถจัดประเภทใหม่เข้าไว้ในกำไรหรือขาดทุนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ และการวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้

ปัจจุบันการศึกษาในหัวข้อกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จได้ดำเนินการในหลากหลายประเด็น สรุปได้ดังนี้ การศึกษาความเกี่ยวข้องกันมูลค่ากิจการของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นบางองค์ประกอบมีความเกี่ยวข้องกันมูลค่าของกิจการทั้งในมุมมองของการวัดมูลค่า และมุมมองของการให้ข้อมูลข่าวสาร (Cahan, Courtenay, Gronnewoller, & Upton, 2000; Dhaliwal et al., 1999; Goncharov & Hodgson, 2011; Kanagaretnam, Mathieu, & Shehata, 2009; Kubota, Suda, & Takehara, 2006) และสำหรับการศึกษาในแต่ละองค์ประกอบของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จผลของการศึกษาส่วนใหญ่พบว่ารายการผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่า

งการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศและผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขายเป็นองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการ (Chambers, Linsmeier, Shakespeare, & Sougiannis, 2007; Goncharov & Hodgson, 2011; Gnther, 2015) สำหรับการศึกษาเชิงเปรียบเทียบความเกี่ยวข้องกับมูลค่าของกิจการระหว่างข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ พบว่าผลของการศึกษามีความหลากหลาย โดยกลุ่มงานวิจัยที่สนับสนุนว่าข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความเกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการมากกว่าข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิ เช่น งานวิจัยของ Cahan et al. (2000) ผลงานของ Biddle and Choi (2006) ผลงานของ Kanagaretnam et al. (2009) และ Khan (2012) ในทางตรงข้ามผลงานวิจัยอีกส่วนหนึ่งสนับสนุนว่าข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิมีความเกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการมากกว่าข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิยังคงเป็นข้อมูลหลักที่ใช้ในการตัดสินใจโดยมีข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็นองค์ประกอบเพิ่มเติม โดยเริ่มจากผลการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาของ Cheng et al. (1993) และ Dhaliwal et al. (1999) รวมถึงผลการศึกษาในประเทศต่างๆ ในช่วงเวลาต่อมาได้แก่ผลการศึกษาของ Brimble and Hodgson (2005) Wang Buijink and Eken (2006) Ernstberger (2008) และ Mechelli and Cimini (2014) ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถหรือประโยชน์ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จก็ได้รับความสนใจเช่นเดียวกัน โดยผลการศึกษาของ Lee and Park (2013) ได้กล่าวว่าปัจจัยในเรื่องประเภทของสำนักงานสอบบัญชีและการใช้ดุลยพินิจต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถหรือประโยชน์ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และมีผลงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งได้ให้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่าความผันผวนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถหรือประโยชน์ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเช่นกัน (กัลยรัตน์ บุญประเสริฐ, 2559; Hodder, Hopkins, & Wahlen, 2006; Khan, 2012; Khan & Bradbury, 2016) สำหรับปัจจัยด้านความมีสาระสำคัญของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น พบว่าการศึกษาล้วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งผลการศึกษาของ Kreuze and Newell (1999) ระบุว่ามูลค่าของรายการกำไรขาดทุนสุทธิแตกต่างจากมูลค่าของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอย่างไม่มีสาระสำคัญ ในขณะที่ผลการศึกษาของ Jordan and Clark (2002) และ Schoder (2009) รายงานว่ามูลค่าของรายการกำไรขาดทุนสุทธิแตกต่างจากมูลค่าของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอย่างมีสาระสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาในลักษณะผลกระทบของระดับความมีสาระสำคัญของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นต่อความเกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการ

การพัฒนารอบแนวคิดและสมมติฐานงานวิจัย

การพัฒนารอบแนวคิดและสมมติฐานงานวิจัยสำหรับการศึกษาครั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลการศึกษาต่างๆ โดยกรอบแนวคิดการวิจัยได้นำเสนอตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาสมมติฐานที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดอ้างอิง ซึ่งสรุปได้ว่ามีดังนี้

สมมติฐานที่ 1: กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด โดยแบ่งเป็น 4 สมมติฐานย่อยคือ

H1a: กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

H1b: กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

H1c: แต่ละองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

H1d: องค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่แบ่งประเภทตามเกณฑ์การจัดประเภทใหม่ทั้ง 2 ประเภทมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

โดยเหตุผลสนับสนุนการพัฒนาสมมติฐานในลักษณะข้างต้นคือจากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นตัววัดผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวทางการวัดผลการดำเนินงานแบบใหม่คือแนวคิด “รวมหมดทุกอย่าง” และผลการศึกษาที่ผ่านมาที่ให้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นบางองค์ประกอบมีความเกี่ยวข้องกับมูลค่าของกิจการ (Cahan et al., 2000; Dhaliwal et al., 1999; Goncharov & Hodgson, 2011; Kanagaretnam et al., 2009; Kubota et al., 2006)

การพัฒนาสมมติฐานที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Relative Association Study) ระหว่างรายการกำไรขาดทุนและรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด รวมถึงประเด็นความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Incremental value relevance) ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น มีดังนี้

สมมติฐานที่ 2: กำไรขาดทุนมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดในระดับที่สูงกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

สมมติฐานที่ 3: กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นสามารถสร้างความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดได้ โดยเหตุผลสนับสนุนการพัฒนาสมมติฐานที่ 2 และ 3 คือแนวโน้มของผลการศึกษาที่ยังคงให้ความสำคัญกับรายการกำไรขาดทุนสุทธิประจำงวด และรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็นเพียงส่วนเสริมที่ทำให้ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจได้มากขึ้น (Brimble & Hodgson, 2005; Cheng et al., 1993; Dhaliwal et al., 1999; Ernstberger, 2008; Mechelli & Cimini, 2014; Wang et al., 2006)

การพัฒนาสมมติฐานที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดมีดังนี้

สมมติฐานที่ 4: ปัจจัยด้านความผันผวนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของกิจการส่งผลต่อความสัมพันธ์ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

สมมติฐานที่ 5: ปัจจัยด้านความมีสาระสำคัญของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของกิจการส่งผลต่อความสัมพันธ์ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

สมมติฐานที่ 6: ปัจจัยด้านการใช้ดุลยพินิจที่มีต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของกิจการส่งผลต่อความสัมพันธ์ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยมาพัฒนาเป็นสมมติฐานงานวิจัยเนื่องจากมีหลักฐานเชิงประจักษ์จากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าความผันผวนของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (Lee & Park, 2013) และการใช้ดุลยพินิจต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Hodder et al., 2006; Khan, 2012) มีผลต่อความเกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ สำหรับการพัฒนาสมมติฐานปัจจัยด้านความมีสาระสำคัญของรายการเนื่องจากไม่มีผลการศึกษาในอดีตสนับสนุน ดังนั้นผู้วิจัยจึงอ้างอิงจากหลักการตามกรอบแนวคิดรายงานการเงินในส่วนของลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน โดยกรอบแนวคิดรายงานการเงินได้กล่าวว่าลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐานที่ทำให้ข้อมูลทางการเงินมีประโยชน์คือ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือไม่สามารถพิจารณาจากลักษณะรายการและความมีสาระสำคัญของรายการ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรของงานวิจัยนี้คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ SET100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 – 2560 ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ไม่เป็นบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการและ/ หรือถูกถอดถอนออกจากตลาดหลักทรัพย์ฯ และเป็นบริษัทที่มีข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นอย่างน้อย 1 รายการในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ภายหลังการคัดเลือกข้อมูลตามเงื่อนไขที่กำหนด ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 449 บริษัท

จากการพัฒนากรอบแนวคิดและสมมติฐานงานวิจัยดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยอ้างอิงและประยุกต์ตัวแบบราคา (Price Model) ของ Feltham-Ohlson (1995) เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยพัฒนาแบ่งเป็นทั้งหมด 5 ตัวแบบ เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตัวแบบที่ 1 ตัวแบบกำไรขาดทุน

$$P_{it} = \beta_{0it} + \beta_{1it} BV_{it} + \beta_{2it} NI_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแบบที่ 2 ตัวแบบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

$$P_{it} = \beta_{0it} + \beta_{1it} BV_{it} + \beta_{2it} CI_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแบบที่ 3 ตัวแบบยอดรวมกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

$$P_{it} = \beta_{0it} + \beta_{1it} BV_{it} + \beta_{2it} NI_{it} + \beta_{3it} OCI_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแบบที่ 4 ตัวแบบแต่ละองค์ประกอบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

$$P_{it} = \beta_{0it} + \beta_{1it} BV_{it} + \beta_{2it} NI_{it} + \beta_{3it} FOREX_{it} + \beta_{4it} UNREAL_{it} + \beta_{5it} PEN_{it} + \beta_{6it} REVAL_{it} + \beta_{7it} CFH_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแบบที่ 5 ตัวแบบองค์ประกอบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นตามเกณฑ์การจัดประเภทใหม่

$$P_{it} = \beta_{0it} + \beta_{1it} BV_{it} + \beta_{2it} NI_{it} + \beta_{3it} REOCI_{it} + \beta_{4it} NOREOCI_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดย

P_{it} คือ ราคาปิดของหุ้น ณ วันที่นำส่งงบการเงินของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

BV_{it} คือ ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์สุทธิต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

CI_{it} คือ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

NI_{it} คือ กำไรขาดทุนสุทธิต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

OCI_{it} คือ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

$FOREX_{it}$ คือ ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าเงินของหน่วยงานต่างประเทศต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

$UNREAL_{it}$ คือ ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขายต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

PEN_{it} คือ ผลกำไรและขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยตามโครงการผลประโยชน์พนักงานต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

$REVAL_{it}$ คือ รายการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

CFH_{it} คือ ส่วนของกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

$REOCI_{it}$ คือ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่สามารถจัดประเภทใหม่ในกำไรขาดทุนได้ต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

$NOREOCI_{it}$ คือ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่ไม่สามารถจัดประเภทใหม่ในกำไรขาดทุนได้ต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับสิ้นปี t

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (CI) และกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

ตัวแปรอิสระ	ตัวแบบที่ 2		ตัวแบบที่ 3	
	Beta	t Statistics	Beta	t Statistics
β_0	15.27	7.125***	15.404	7.493***
BV	0.224	3.014***	0.219	3.067***
CI	8.309	15.616***		
NI			8.353	16.364***
OCI			1.289	1.052
N	449		449	
Adjusted R ²	0.763		0.782	

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบที่ 2 พบว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (CI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ($\beta_0 = 8.309$; $p < 0.01$) และการวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบที่ 3 ซึ่งเป็นการแยกองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็น 2 องค์ประกอบคือรายการกำไรขาดทุนสุทธิ (NI) และรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) พบว่า รายการกำไรขาดทุนสุทธิ (NI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ในขณะที่รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาข้างต้นมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาส่วนใหญ่ที่ระบุว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความเกี่ยวข้องกับมูลค่าของกิจการ (Cahan et al., 2000; Chambers et al., 2007; Dhaliwal et al., 1999; Goncharov & Hodgson, 2011; Günther, 2015; Kanagaretnam et al., 2009; Kubota et al., 2011) และเป็นการนำเสนอหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าภายใต้บริบทของตลาดทุนในประเทศไทย รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จซึ่งเป็นตัววัดผลการดำเนินงานตามแนวคิดการวัดผลการดำเนินงานแบบ “รวมหมดทุกอย่าง” เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้รายงานทางการเงิน แต่สำหรับผลการศึกษาในส่วนของการยอรวมกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) ที่นำเสนอว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด มีความแตกต่างจากผลงานของกลุ่มนักวิจัยบางกลุ่มในต่างประเทศ (Goncharov & Hodgson, 2011; Günther, 2015; Primavera & Hidayat, 2015) ที่ระบุว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในลักษณะของยอดรวมมีความเกี่ยวข้องกับมูลค่าของกิจการ อย่างไรก็ตามสำหรับการศึกษายกย่องได้สภาพแวดล้อมในประเทศไทยผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับผลงานในอดีต (กฤตพงศ์ วัชรานุกุล และกนกอร แก้วประภา, 2551; นันทิยา พรหมทอง, 2550) ที่ให้ข้อสรุปว่ารายการยอดรวมกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไม่มีความเกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการ และนักลงทุนไม่ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุน

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

ตัวแปรอิสระ	ตัวแบบที่ 4		ตัวแบบที่ 5	
	Beta	t Statistics	Beta	t Statistics
β_0	11.781	7.125***	15.304	6.637***
BV	-0.115	3.014***	0.310	4.139***
NI	8.309	15.616***	7.237	12.938***
FOREX	-9.044	-3.908***		
UNREAL	14.034	3.815***		
PEN	22.961	0.755		
REVAL	-8.457	-1.710*		
CFH	-16.163	-0.267		
REOCI			0.924	0.639
NOREOCI			1.332	0.587
N	340		280	
Adjusted R ²	0.685		0.818	

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.10

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบที่ 4 พบว่าผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าทางการเงินของหน่วยงานต่างประเทศ (FOREX) และผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย (UNREAL) เป็นองค์ประกอบของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 โดยผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าทางการเงินของหน่วยงานต่างประเทศ (FOREX) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดในเชิงลบ ผลการวิเคราะห์ที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Collins et al. (1997) และ Chambers et al. (2007) โดยความสัมพันธ์เชิงลบนั้นได้มีคำอธิบายไว้ว่าการบริหารจัดการให้เกิดกำไรจากรายการประเภทนี้จะมีต้นทุนเพิ่มเติม รวมถึงหนี้สินที่เพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นตัวผลักดันให้มูลค่าหลักทรัพย์ของกิจการลดลง ในขณะที่กำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย (UNREAL) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ารายการดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดในเชิงบวกซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาล้วนใหญ่ (Chambers et al., 2007; Goncharov & Hodgson, 2011; Günther, 2015; Kubota et al., 2006) แต่ผลการวิเคราะห์ไม่พบหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ากำไรและขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย (PEN), รายการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (REVAL), และส่วนของกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (CFH) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 โดยผลการวิเคราะห์สำหรับกำไรและขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย (PEN) มีความสอดคล้องกับการศึกษาในอดีตของ Günther (2015) และ นันทิยา พรหมทอง (2550) สำหรับรายการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (REVAL) ผลการศึกษาเป็นไปใน

ทิศทางการศึกษากับการศึกษาค้นคว้าของ Cahan et al. (2000) ที่กล่าวว่ารายการดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนเพิ่มต่อความเกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการ นอกจากนี้เหตุผลที่นำมาอภิปรายเพิ่มเติมคือนโยบายการบัญชีเรื่องการตีราคาใหม่เป็นเพียงนโยบายที่อาจเลือกปฏิบัติเท่านั้น และในบริบทของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยพบว่าบริษัทในกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 9 เท่านั้นที่เลือกใช้นโยบายดังกล่าว แต่สำหรับผลการวิเคราะห์รายการกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (CFH) ไม่สอดคล้องกับการศึกษาในอดีต โดย Kanagaretnam et al. (2009) และ Gnther (2005) พบว่ารายการกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (CFH) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด ซึ่งเหตุผลที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายถึงสาเหตุของความไม่สอดคล้องดังกล่าวคือ ช่วงเวลาดำเนินการวิจัยคือระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 มาตรฐานการบัญชีในกลุ่มเครื่องมือทางการเงินยังไม่มีประกาศใช้ และมีบริษัทในกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 8 เท่านั้นที่มีรายการประเภทดังกล่าวในงบการเงินจึงส่งผลให้ผลการศึกษามีความแตกต่างกับการศึกษาที่ผ่านมา

การวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบที่ 5 พบว่า ทั้งรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่สามารถจัดประเภทใหม่ในกำไรขาดทุนได้ (REOCI) และ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่ไม่สามารถจัดประเภทใหม่ในกำไรขาดทุนได้ (NOREOCI) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Semba (2017) ที่นำเสนอว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นประเภทที่จัดประเภทใหม่ได้พบว่ารายการดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดความเกี่ยวข้องส่วนเพิ่มกับมูลค่ากิจการ สำหรับเหตุผลที่อาจนำมาใช้อภิปรายผลการศึกษาคือในประเทศไทยมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงิน เพิ่งเริ่มบังคับใช้เกี่ยวกับวิธีนำเสนอรายการแต่ละองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นแยกตามเกณฑ์การจัดประเภทใหม่ ในปี 2558 ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลในรายงานทางการเงินอาจจะยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอ และไม่ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการตัดสินใจ

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 สำหรับประเด็นเรื่องความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Relative Association Study) แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Relative Association Study) ระหว่างรายการกำไรขาดทุนสุทธิ (NI) และกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (CI) กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

ตัวแบบ	N	Adjusted R ²
ตัวแบบที่ 1	449	0.782
ตัวแบบที่ 2	449	0.763

การวิเคราะห์พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แสดงการตัดสินใจ (R^2) จากตัวแบบที่ 1 และ 2 เปรียบเทียบกัน พบว่า ค่า R^2 จากตัวแบบที่ 1 (0.782) สูงกว่า ค่า R^2 จากตัวแบบที่ 2 (0.763) จึงสรุปว่ารายการกำไรขาดทุนสุทธิ (NI) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดในระดับที่สูงกว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (CI)

การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3 สำหรับประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Incremental value relevance) ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ดำเนินการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์แสดงการตัดสินใจ (R^2) จากตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 3 ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Incremental value relevance) ของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

ตัวแบบ	N	Adjusted R ²
ตัวแบบที่ 1	449	0.782
ตัวแบบที่ 3	449	0.782

สำหรับผลการศึกษาในประเด็นความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในรูปแบบยอตรวม ไม่พบว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในรูปแบบยอตรวมสร้างความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มเนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบค่า R² จากตัวแบบที่ 1 และ ค่า R² จากตัวแบบที่ 3 พบว่ามีค่าเท่ากันคือ 0.782 ผลการศึกษาในส่วนนี้ถือเป็นการสนับสนุนผลการศึกษาในอดีตที่ให้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่ากำไรขาดทุนสุทธิมีความเกี่ยวข้องกับกิจการมากกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (Brimble & Hodgson, 2005; Cheng et al., 1993; Dhaliwal et al., 1999; Ernstberger, 2008; Goncharov & Hodgson, 2011; Kubota et al., 2011; Mechelli & Cimini, 2014; Wang et al., 2006) และ Dhaliwal et al. (1999) ยังได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จได้รวมเอารายการขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่มีลักษณะชั่วคราวและบางรายการเป็นการวัดมูลค่ารายการใหม่ซึ่งในมุมมองนักลงทุนอาจไม่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทุนซึ่งทำให้ความเกี่ยวข้องกับมูลค่าของกิจการของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสูญเสียไป

ก่อนการดำเนินการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 4 – 6 ผู้วิจัยได้นำปัจจัยที่ต้องการศึกษาแต่ละปัจจัยมาใช้เป็นเกณฑ์การแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มย่อย โดยเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

1. ความผันผวนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ Hodder et al. (2006) และ Khan and Bradbury (2016)
2. ความมีสาระสำคัญของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นใช้อัตราส่วนของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นต่อรายการกำไรขาดทุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ Schroder (2009) ซึ่งอ้างอิงการให้แนวทางการกำหนดความมีสาระสำคัญของรายการจากมาตรฐานการบัญชีประเทศนิวซีแลนด์ ฉบับที่ 6 (SSAP No.6) เรื่องความมีสาระสำคัญของงบการเงิน ที่กล่าวว่ารายการที่มีสาระสำคัญคือรายการที่ส่งผลกระทบต่อข้อมูลที่ใช้เป็นฐานซึ่งส่วนใหญ่คือข้อมูลกำไรสุทธิ (Holstrum & Messier, 1982) ในระดับ 5% - 10%
3. การใช้ดุลยพินิจที่มีต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จใช้อัตราส่วนของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่ใช้ดุลยพินิจสูง-ต่ำต่อรายการกำไรขาดทุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ Lee and Park (2013) ที่มีการแบ่งกลุ่มรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่มีการใช้ดุลยพินิจในระดับต่ำ (Objective Component) ซึ่งมีเพียง 1 รายการคือ ผลกำไรขาดทุนจากการวัดมูลค่าหลักทรัพย์เพื่อขาย และประเภทที่สองคือรายการที่ใช้ดุลยพินิจในระดับสูง (Subjective Component) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์, การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้, ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ และส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 4-6 ในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดแสดงในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด

ปัจจัย	N	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI)	
		Coefficient	t Statistics
ความผันผวนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ			
ผันผวนต่ำ	225	1.561	0.894
ผันผวนสูง	224	-1.432	-0.881
ความมีสาระสำคัญของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น			
มีสาระสำคัญ	180	-2.443	-2.301**
ไม่มีสาระสำคัญ	269	-2.096	-0.117
การใช้ดุลยพินิจต่อกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น			
สูง	241	-9.683	-5.903***
ต่ำ	99	19.702	3.704***

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 สำหรับปัจจัยด้านความมีสาระสำคัญของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น พบว่าผลการวิเคราะห์ที่มีความแตกต่างกันระหว่าง 2 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มตัวอย่างที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีสาระสำคัญ รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ($\beta_0 = -2.443$; $p < 0.05$) แต่กลุ่มตัวอย่างที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไม่มีสาระสำคัญ รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่าปัจจัยด้านความมีสาระสำคัญของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับหลักการของกรอบแนวคิดรายงานการเงินที่กล่าวว่าลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐานที่ทำให้ข้อมูลทางการเงินมีประโยชน์คือ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซึ่งข้อมูลจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจะพิจารณาจากลักษณะรายการและความมีสาระสำคัญของรายการ

ปัจจัยด้านการใช้ดุลยพินิจต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น พบว่าผลการวิเคราะห์ที่มีความแตกต่างกันระหว่าง 2 กลุ่มย่อยคือกลุ่มตัวอย่างที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นใช้ดุลยพินิจในระดับสูง รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ($\beta_0 = -9.683$; $p < 0.01$) แต่กลุ่มตัวอย่างที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นใช้ดุลยพินิจในระดับต่ำ รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ($\beta_0 = 19.702$; $p < 0.01$) สรุปได้ว่าปัจจัยด้านการใช้ดุลยพินิจต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด คำอธิบายสำหรับข้อค้นพบดังกล่าวอาจอ้างอิงได้จากหลักการคุณภาพกำไรที่กล่าวว่ากำไรที่ประกอบด้วยรายการคงค้างที่มีการใช้ดุลยพินิจ (discretionary accrual) เป็นกำไรที่มีคุณภาพต่ำและจะส่งผลเชิงลบต่อมูลค่ากิจการ (กอบแก้ว ชุ่มสาย ณ อยุธยา, 2550; Chan et al., 2006) และกลุ่มตัวอย่างที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นใช้ดุลยพินิจในระดับต่ำ รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด โดยข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า จากหลักการวัดมูลค่ายุติธรรม กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จประเภทที่ต้องใช้ดุลยพินิจต่ำ (Objective) ซึ่งคือ ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย (UNREAL) นั้นเป็นผลจากการวัดมูลค่ายุติธรรมโดยใช้ข้อมูลระดับที่ 1 ซึ่งถือเป็นมูลค่ายุติธรรมที่พร้อมด้วยหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่สุด ดังนั้นนักลงทุนน่าจะมีความเชื่อถือต่อข้อมูลดังกล่าวและเป็นตัวผลักดันให้มูลค่าของกิจการตามราคาตลาดเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในส่วนที่กล่าวไปข้างต้นทั้งหมดอาจกล่าวได้ว่าในภาพรวมข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด แต่หากพิจารณาในประเด็นความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบพบว่ากำไรขาดทุนสุทธิมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาดมากกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และไม่พบหลักฐานว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นก่อให้เกิดความสัมพันธ์ส่วนเพิ่มกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด การพิจารณาแยกแต่ละองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น พบว่าผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าทางการเงินของหน่วยงานต่างประเทศ (FOREX) และผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย (UNREAL) มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด และผลการศึกษาได้นำเสนอหลักฐานเพิ่มเติมว่าปัจจัยด้านความมีสาระสำคัญของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นและการใช้ดุลยพินิจต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด ดังนั้นเพื่อให้การนำข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้นควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆประกอบด้วย

สำหรับประโยชน์จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปได้เป็น 2 ประการ ประการแรกคือ ประโยชน์เชิงทฤษฎี (Theoretical Contributions) โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำกับดูแลและพัฒนาวิชาชีพบัญชีสามารถใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมของการนำแนวคิดเรื่องกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไปใช้ในบริบทของตลาดทุนในประเทศไทย รวมถึงการตอบสนองของนักลงทุนต่อแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ให้กับมาตรฐานวิชาชีพเพื่อเพิ่มคุณภาพของข้อมูลในรายงานทางการเงินและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้การเงินให้มากที่สุด ประการที่สอง คือ ประโยชน์เชิงปฏิบัติการ (Managerial Contributions) โดยข้อค้นพบจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับนักวิชาชีพบัญชีในฐานะผู้จัดทำรายงานทางการเงินได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานทางบัญชีในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐาน และในส่วนของผู้ใช้รายงานการเงินกลุ่มต่างๆ ผลการศึกษายังช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เพื่อให้แนวคิดการวัดผลกำไรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลให้ข้อมูลในรายงานการเงินเกิดประโยชน์สูงสุด การศึกษาวิจัยในอนาคตในหัวข้อกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จควรศึกษาในรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นโดยเฉพาะในองค์ประกอบที่มาตรฐานการบัญชีมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ผลกำไรขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดเมื่อมาตรฐานการบัญชีในกลุ่มเครื่องมือทางการเงินมีผลบังคับใช้ และการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบในระดับนานาชาติ เช่น กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดกฎระเบียบเพื่อการพัฒนาตลาดทุนของภูมิภาคและวิชาชีพทางบัญชีในระดับภูมิภาคด้วย

บรรณานุกรม

- กัลยรัตน์ บุญประเสริฐ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและราคาหุ้น กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/>
- กอบแก้ว ชุ่มสาย ฌ. อยู่ธยา. (2550). *คุณภาพของกำไร: ผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/>
- กฤตพงศ์ วัชรานุกุล, และกนกกร แก้วประภา. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลองค์ประกอบกำไร และราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารปาริชาติ, 28(3), 230-249.*
- นันทิยา พรหมทอง. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนที่ต้องรับรู้โดยตรงไปยังส่วนของเจ้าของและอัตราผลตอบแทนของหุ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/>*
- ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์. (2545). *การศึกษาคำอธิบายที่มีผลกระทบต่อความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/>*
- ภาพร เอกอรรถพร. (2552). *มิติใหม่ของงบกำไรขาดทุน. วารสารวิชาชีพบัญชี, 5(13), 20-24.*
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2558).* กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2560) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.*
- Biddle, G. C., & Choi, J. H. (2006). Is comprehensive income useful?. *Journal of Contemporary Accounting & Economics, 2*(1), 1-32.
- Brimble, M., & Hodgson, A. (2005). *The value relevance of comprehensive income and components for industrial firms.* Working Paper. Amsterdam Business School.
- Cahan, S. F., Courtenay, S. M., Gronnewoller, P. L., & Upton, D. R. (2000). Value relevance of mandated comprehensive income disclosures. *Journal of Business Finance & Accounting, 27*(9-10), 1233-1265.
- Chambers, D., Linsmeier, T. J., Shakespeare, C., & Sougiannis, T. (2007). An evaluation of SFAS No. 130 comprehensive income disclosures. *Review of Accounting Studies, 12*(4), 557-593.
- Cheng, C. S. A., & Cheung, J. K. (1993). On the usefulness of operating income, net income, and comprehensive income in explaining security returns. *Accounting and Business Research, 23*(91), 195-203.
- Collins, D. W., Maydew, E. L., & Weiss, I. S. (1997). Changes in the value-relevance of earnings and book values over the past forty years. *Journal of Accounting and Economics, 24*(1), 39-67.
- Dhaliwal, D., Subramanyam, K. R., & Trezevant, R. (1999). Is comprehensive income superior to net income as a measure of firm performance?. *Journal of Accounting and Economics, 26*(1-3), 43-67.
- Ernstberger, J. (2008). The value relevance of comprehensive income under IFRS and US GAAP: Empirical evidence from Germany. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation, 5*(1), 1-29.

- Goncharov, I., & Hodgson, A. (2011). Measuring and reporting income in Europe. *Journal of International Accounting Research*, 10(1), 27-59.
- Günther, R. (2015). *Value-relevance of other comprehensive income under IFRS* (Doctoral Dissertation, University of St. Gallen, Switzerland). Retrieved from [https://www1.unisg.ch/www/edis.nsf/SysLkpByIdentifier/4386/\\$FILE/dis4386.pdf](https://www1.unisg.ch/www/edis.nsf/SysLkpByIdentifier/4386/$FILE/dis4386.pdf).
- Hodder, L. D., Hopkins, P. E., & Wahlen, J. M. (2006). Risk-relevance of fair-value income measures for commercial banks. *The Accounting Review*, 81(2), 337-375.
- Holstrum, G. L., & Messier Jr, W. F. (1982). A review and integration of empirical research on materiality. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 2(1), 45-63.
- Jordan, C. E., & Clark, S. J. (2002). Comprehensive income: how is it being reported and what are its effects?. *Journal of Applied Business Research*, 18(2), 1-8.
- Kanagaretnam, K., Mathieu, R., & Shehata, M. (2009). Usefulness of comprehensive income reporting in Canada. *Journal of Accounting and Public Policy*, 28(4), 349-365.
- Khan, S. (2012). *Volatility, value relevance and predictive power of comprehensive income* (Doctoral Dissertation, Massey, New Zealand). Retrieved from <https://mro.massey.ac.nz/bitstream/handle/>.
- Khan, S., & Bradbury, M.E. (2016). The volatility of comprehensive income and its association with market risk. *Accounting and Finance*, 56, 727-748.
- Kreuze, J. G., & Newell, G. E. (1999). The relationship of net income to comprehensive income: An analysis of Fortune 500 companies. *American Journal of Business*, 14(1), 53-58.
- Kubota, K., K. Suda, & H. Takehara. (2006). *Reporting of the net income plus other comprehensive income: Information content test of the Japanese firms*. Working paper, Musashi University.
- Kubota, K., Suda, K., & Takehara, H. (2011). Information content of other comprehensive income and net income: evidence for Japanese firms. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 18(2), 145-168.
- Lee, C., & Park, M. S. (2013). Subjectivity in fair-value estimates, audit quality, and informativeness of other comprehensive income. *Advances in Accounting*, 29(2), 218-231.
- Mechelli, A., & Cimini, R. (2014). Is comprehensive income value relevant and does location matter? A European study. *Accounting in Europe*, 11(1), 59-87.
- Ohlson, J. A. (1995). Earnings, book values, and dividends in equity valuation. *Contemporary Accounting Research*, 11(2), 661-687.
- Primavera, L., & Hidayat, T. (2015). The effects of audit quality on the value relevance of other comprehensive incomes. *Journal of Economics, Business & Accountancy Ventura*, 18(1), 145-154.
- Schroder, L. B. (2009). *The materialty and volatility of comprehennsive income* (Master's thesis). New Zealand: Massey University. Retrieved from <https://mro.massey.ac.nz/bitstream/handle/>.
- Semba, H. D. (2017). Does recycling improve information usefulness of income? The case of Japan. *Asian Review of Accounting*, 25(3), 376-403.
- Wang, Y., Buijink, W., & Eken, R. (2006). The value relevance of dirty surplus accounting flows in The Netherlands. *The International Journal of Accounting*, 41(4), 387-405.